

**Politechnika
Śląska**

**DYSCYPLINA NAUKOWA
INŻYNIERIA MECHANICZNA**

ROZPRAWA DOKTORSKA

mgr inż. Katarzyna Hyc-Dadak

**Ocena właściwości mechanicznych i strukturalnych złączy
spawanych pojazdów w warunkach dynamicznych obciążeń
granicznych**

Evaluation of mechanical and structural properties of welded joints in vehicles
under dynamic limit loads

Promotor
Dr hab. inż. Jacek Pawlicki, prof. PŚ

Gliwice 2023

Streszczenie pracy

mgr inż. Katarzyna Hyc-Dadak

„Ocena właściwości mechanicznych i strukturalnych złączy spawanych pojazdów w warunkach dynamicznych obciążeń granicznych”

Promotor: dr hab. inż. Jacek Pawlicki

W pracy przedstawiono wyniki badań wytrzymałościowych złączy spawanych poddanych oddziaływaniu dużych prędkości odkształcenia. Badania przeprowadzono na młocie rotacyjnym wyposażonym w system rejestracji szybkich przebiegów w warunkach obciążeń zginających i rozciągających.

Badania eksperymentalne poprzedzono analizą literaturową zagadnień badań złączy spawanych. W analizie literaturowej wykazano, że własności mechaniczne połączeń spawanych są wyznaczone w standardowych próbach wytrzymałościowych, których przebieg jest ogólnie znany i ściśle określony warunkami norm. Próby przeprowadzane są w warunkach statycznej próby rozciągania i udarowego zginania na młocie wahadłowym. Charakterystyki wytrzymałościowe otrzymywane z tych prób były do niedawna wystarczające. Zastosowanie nowych, wysokowytrzymałych stali w przemyśle środków transportu przyczyniło się do rozwoju metod badań wytrzymałościowych przy dużych prędkościach odkształcenia. Analiza przeglądu literatury wykazała, że obecnie prowadzi się badania realizowane z użyciem dynamicznych prób również w odniesieniu do złączy spawanych, najczęściej wykonanych ze stali wysokowytrzymałych przeznaczonych m.in. na wykroje tailored blanks.

Na podstawie analizy literaturowej i własnych doświadczeń sformułowano tezę pracy: „Własności mechaniczne i strukturalne złączy spawanych oraz zdolność do przenoszenia obciążeń dynamicznych są istotnie zależne od prędkości liniowej wymuszenia zewnętrznego obciążenia, wywołującego lokalnie duże prędkości odkształcenia”.

Opracowano zakres badań, który obejmował testy zginania i rozciągania oraz ocenę mikrofraktograficzną materiałów.

W badaniach własnych opracowano plan oraz metodykę badań. Dokonano doboru materiału – stali konstrukcyjnej gatunku S355J2+N o gwarantowanej spawalności. Wykonano próbki z materiału złącza spawanego, materiału rodzimego i stopiwa oraz przeprowadzono próby wytrzymałościowe na młocie wahadłowym dla prędkości liniowych elementu wymuszającego 10, 20 i 30 m/s, które w próbach rozciągania odpowiadały średnim prędkościom odkształcenia odpowiednio: 500, 1000 i 1500 s⁻¹. Wyniki porównano z otrzymanymi z próby statycznego rozciągania i udarowego zginania.

Analiza wyników prób zginania wykazała wzrost udarności badanych materiałów z prędkością liniową odkształcenia. W próbach rozciągania dynamicznego wykazano intensywny wzrost wytrzymałości na rozciąganie materiałów w całym zakresie prędkości odkształcenia w porównaniu z wynikami otrzymanymi w statycznej próbie rozciągania. Badania mikrofraktograficzne próbek, wykazały różnice w rodzaju powstającego przełomu w zależności od sposobu obciążenia – zginania lub rozciągania. W próbach dynamicznego zginania zidentyfikowano strefy kruchego pęknięcia, których udział wzrasta z prędkością odkształcenia, zjawiska tego nie zaobserwowano w próbkach rozciąganych dynamicznie. W ocenie zjawisk umocnienia i mechanizmów odkształcenia w próbach zginania i rozciągania z dużymi prędkościami odkształcenia istotne jest uwzględnienie warunków adiabatycznych odkształcenia, bez wymiany ciepła z otoczeniem, co wpływa na wzrost temperatury materiału

i może mieć wpływ na przebieg zjawisk strukturalnych aktywowanych cieplnie, a przede wszystkim wzrost plastyczności.

Pracę zakończono podsumowaniem i wnioskami, wskazując jednocześnie na możliwość zastosowania metody badań na młocie rotacyjnym jako zalecanej w badaniach wytrzymałościowych złączy spawanych, ze względu na rodzaj stosowanych próbek, nieskomplikowany sposób przeprowadzenia próby i możliwość porównania wyników z otrzymanymi w standardowych próbach zginania i rozciągania.